

BILDANDE AV NATURRESERVATET HUSEBYMADEN I ALVESTA KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641), Husebymaden söder om Huseby Bruk, så som området anges på bifogad karta, bilaga 1, och som det beskrivs nedan, som naturreservat.

Syftet med reservatet skall vara att vidmakthålla Husebymaden som ett ekosystem med strukturella och funktionella egenskaper som karaktäriserar den typ av våtmark som ofta kallas fågelsjö. Den skall utgöra en attraktiv rastnings- och häckningslokal för främst fåglar som är beroende av grunda vatten med betade strandängar och den vegetation som kräver sådan hävd. Genom att leda vattnet från omgivande åkrar och en del av Husebyåns (Mörrumsåns) vatten via Husebymaden avses också en kvävereduktion åstadkommas i Mörrumsåns vatten nedströms. Så långt det är möjligt utan att äventyra områdets naturvärden skall allmänhetens möjligheter till studier av fågellivet samt annat friluftsliv främjas.

För att trygga ändamålet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 10 § naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 9 § naturvårdsförordningen föreskrifter för naturvårdsförvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, se bilaga 2. Den i skötselplanen åberopade ekonomiska planen för naturvårdsförvaltningen, se bilaga 4, omfattas inte av Länsstyrelsens fastställelse.

Med stöd av 9 § naturvårdsförordningen beslutas att Skogsvårdsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare för naturreservatet.

Länsstyrelsen upphäver samtidigt besluten den 22 juni 1960, dnr IIIÖ1 30 56, och den 18 februari 1961, dnr IIIR 20 60, att fridlysa Huseby eklund respektive tre ekar utefter Grimslövsvägen, vilka ingår i det nya naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Husebymaden
Kommun	Alvesta
Registeromr (socken)	Skatelöv
Läge	Ca 1 km norr om Skatelövs kyrka Topografisk karta 4E Tingsryd NO Ekonomisk karta 4E Tingsryd 8f och 9f
Gränser	Enligt kartan, bilaga 1
Sakägare	Enligt förteckning, se bilaga 3
Areal	Totalt c:a 130 ha, varav 106 ha land och 24 ha vatten (vid lågvatten).
Fastigheter	Alvesta Huseby 1:1, Skatelöv 1:1, Skatelöv 3:2, Ströby 2:2 och Skatelövs prästgård 1:1.
Ändamål	Fågelsjö och våtmark med betade strandängar, kvävereduktion i vatten samt allmänhetens friluftsliv.
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Husebymaden är belägen vid nordspetsen av Skatelövsfjorden där Mörrumsån, som i denna del här kallas Husebyån, mynnar i Åsnen. Sjön Åsnen med omgivande våtmarker är det enda området i länet som pekats ut som ett s k **CW-område**. Det är därmed ett av landets 30 våtmarksområden som omfattas av Convention on Wetlands, även kallad Ramsarkonventionen, som Sverige anslöt sig till 1975. Åsnen med omgivningar är av **riksintresse** för **naturvård** och **friluftsliv** enligt 2 kap. 6 § naturresurslagen och Naturvårdsverkets beslut den 19 september 1988. Huseby bruk med omgivningar är av **riksintresse** för **kulturmiljövård** enligt 2 kap. 6 § naturresurslagen och Riksantikvarieämbetets beslut den 5 november 1987. Åsnen- Mörrumsån- Mienområdet är dessutom i sin helhet av **riksintresse** med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området enligt 3 kap. 2 § naturresurslagen. I **Länsstyrelsens naturvårdsprogram** 1989

har Husebymaden getts den högsta värdeklassen, klass 1, och i **våtmarksinventeringen** klass 2.

I **Alvesta kommuns översiktsplan** som antogs av kommunfullmäktige den 25 oktober 1994 anges att naturvården bör vara överordnad annan mark- och vattenanvändning inom bl a detta område och att fågellivet bör skyddas i Skatelövsfjordens norra del.

Maden har avsnörts från Skatelövsfjorden genom en kombination av landhöjning, sjösänkning och torrläggning. Den torrlagda maden gjordes odlingsbar på 1870-talet genom invallning och bortpumpning av vatten. Odlingen upphörde på 1940-talet, varefter madens vallar, diken och andra tekniska anordningar fick förfalla. Starrväxter, buskar och träd bredde ut sig över vallar och den tidigare brukade marken.

Efter ett omfattande **restaurerings-** och iordningställningsarbete skall nu **vattenståndet i maden regleras** på ett för **häckande och rastande fåglar** optimalt sätt enligt vattendom meddelad den 5 augusti 1996. **Träd och buskar har avverkats** inom större delen av området. Stränderna och så stor del av maden som möjligt **betas av nötkreatur**. Den på- och nybyggda vallen mot ån betas av får. Därigenom återskapas även stora arealer med betade strandängar och därmed en flora som annars blir alltmer sällsynt. Fågelarter som är knutna till grunda vatten och välhävda strandängar beräknas komma att häcka i Husebymaden. Dit hör bl a många arter av doppingar, änder och vadare. Genom sitt läge vid Åsnens nordvästra spets, där flyttfåglar normalt passerar i stor mängd, bedöms Husebymaden få mycket stor betydelse som rastplats i samband med vår- och höststräcken.

Iordningställandet av Husebymaden har inneburit att den öppna **landskapsbilden** söder om Huseby herrgård har återskapats.

I området ingår naturreservatet Huseby eklund. Det omfattar ca 2 hektar och är beläget på en moränkulle i madens nordligaste del. Det ingår nu i betesmarken. En del av ekarna är gamla och **grova hagmarksekar** med en hel del död ved. Sydväst om eklunden finns ytterligare en grupp om ett tiotal grova ekar. Väster om denna, utmed Grimslövsvägen står tre ekar, vilka fridlystes 1961. Vid parkeringen i söder finns en jätteek. Kontinuiteten av gamla, grova och solbelysta ekar är betydelsefull för ett stort antal arter djur och växter.

I den sydvästra delen av området finns en moränkulle med lövskog och en numera bortröjd granplantering. Där har tidigare **Skatelövs Norregård** legat. Från kullen har man utsikt över maden och upp mot herrgården. I den östra kanten av kullen går en gammal väg som nu kan utnyttjas för att ta sig från parkeringen, som ligger vid kullens sydöstra fot, till **fågeltornet** eller söderut mot Skatelövs prästgård.

Dräneringsvattnet från ca 360 ha, varav huvuddelen jord-bruksmark, leds nu in i Husebymadens norra del i stället för som tidigare direkt ut till Husebyån (Mörrumsån). Därutöver kan maden tidvis tillföras vatten från ån med självfall via en ledning. I sydöstra delen av maden finns utloppet till ån via en regleringsanordning. Vid passagen genom Husebymaden kommer en reduktion av vattnets kvävehalt att ske. Detta beräknas leda till en bättre **vattenkvalitet** i Åsnen och nedströms liggande delar av Mörrumsån och ytterst i Östersjön.

I sydöstligaste delen av reservatet upp mot utloppet ur maden sträcker sig en låg rullstensås, som utgör den nordligaste delen av **Hunnaåsen** som återfinns söderut utefter Åsnens västra strand.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Frågan om restaurering av vallarna utmed Husebyån och tillskapande av en fågelsjö med grunt vatten med tillräcklig varaktighet under sommaren väcktes av Kronobergs Ornitologiska Förening (KOF), som i december 1992 överlämnade ett förslag till dåvarande förvaltaren av Huseby, AssiDomän AB. Förslaget publicerades i Milvus nr 1/93. Ungefär samtidigt väcktes en motion i Kommunfullmäktige i Alvesta kommun om att utnyttja våtmarken på Husebymaden som kvävefälla. En **arbetsgrupp** med representanter för Alvesta kommun, KOF, Länsstyrelsen och AssiDomän AB i egenskap av förvaltare av Huseby Bruk bildades 1994. Den har senare utökats med en representant för Skogsvårdsstyrelsen medan AssiDomän utgått sedan dess förvaltningsuppdrag upphört. Arbetsgruppen har först utrett förutsättningarna för att återskapa en våtmark av den gamla igenväxta och invallade åkern och därefter projekterat och genomfört ett omfattande restaurerings- och iordningställningsarbete på Husebymaden. Representanter för Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Fastighetsverket har tidvis medverkat i arbetet.

En **geoteknisk utredning** genomfördes 1994 av J&W Bygg & Anläggning AB om förutsättningarna att restaurera invallningen mot ån. Därefter gjordes en provgrävning samma år.

Fastighetsverket, som numera företräder staten som ägare till Huseby Bruk, och de enskilda **markägare** som ägde utskiften i Husebymaden ställde sig mycket positiva till projektet. Utskiftena förvärvades under 1995 och 1996 av Naturvårdsverket, medan Fastighetsverket har upplåtit marken utan ekonomisk ersättning. Ägarna till fastigheten Skatelöv 3:2 har fått ekonomisk ersättning för det intrång naturreservatet kommer att medföra. I reservatet ingår även ett skifte i sydöst som ägs av Skatelövs Pastorat.

Kommunfullmäktige i **Alvesta kommun** beslutade den 25 april 1995 att medverka ekonomiskt i projektet.

Ansökan om **vattendom** inlämnades av Länsstyrelsen den 1 december 1995 och tillstånd erhöles den 5 augusti 1996.

Samråd på platsen har ägt rum med representanter för Naturskyddsföreningen i Kronobergs län, Naturskydds-föreningen i Alvesta, Föreningen Smålands Flora, Kronobergs Ornitologiska Förening, Skogssällskapet, Sydkraft och jordbruksarrendatorerna om pågående och planerade arbeten.

Skogsvårdsstyrelsen har under hösten 1997 inventerat s k **nyckelbiotoper** i området.

Alvesta kommun, Världsnaturfonden och Naturvårdsverket har **bidragit ekonomiskt** med ungefär en tredjedel vardera av tillsammans ca 1,8 milj kronor. Därutöver har företag, enskilda och myndigheter satsat tid, arbete och material för betydande belopp i ett närmast unikt samarbete.

Huseby eklund fridlystes genom beslut av Länsstyrelsen den 22 juni 1960 och **tre ekar** utefter Grimslövsvägen den 18 februari 1961.

Förslag till beslut och skötselplan har **remitterats** till Naturvårdsverket, Statens Fastighetsverk, Växjö Stift Egendomsnämnden, Stig och Lena Lindahl, Bröderna Bengtsson AB, Huseby, Ove Gustafsson, Skatelövs Prästgård, Sydkraft, Skogssällskapet, Huseby Bruk Intresseförening, Alvesta kommun, Kronobergs Ornitologiska Förening, Skogsvårdsstyrelsen, Skatelövs Hembygdsförening, Naturskyddsföreningen i Alvesta, Naturskyddsföreningen i Kronobergs län, Föreningen Smålands Flora samt professor Lars-Olof Larsson.

Yttranden har inkommit från samtliga utom Huseby Bruk Intresseförening, Ove Gustafsson och Lars-Olof Larsson. Alla som yttrat sig har tillstyrkt bildandet av reservatet i huvudsak enligt det utsända förslaget. De allra flesta har dock ifrågasatt om inte Skogsvårdsstyrelsen bör vara naturvårdsförvaltare av reservatet. Stig Lindahl har muntligen framfört önskemål att jakt efter älg och rådjur även fortsättningsvis skall kunna bedrivas på hans fastighet Skatelöv 3:2. Naturvårdsverket har bl a rekommenderat att tillträdesförbudet under häckningstiden utökas till den 30 juni för att bättre harmonisera fågelskyddens tidsmässiga avgränsning i landet. Naturskyddsföreningen i Kronobergs län respektive i Alvesta har bl a framfört att en lövskogsdunge inom skötselområde 6 bör lämnas till till fri utveckling i stället för att restaureras till betesmark. De synpunkter som lämnats har i allt väsentligt tillgodosetts i detta beslut. Dock har inte Naturskyddsföreningens önskemål föranlett någon ändring av skötselplanen.

GRUND FÖR BESLUTET

Husebymaden är **ornitologiskt** särskilt intressant både som häckningslokal för arter som är beroende av grunda vatten omgivna av betade strandängar och som rastlokal speciellt med hänsyn till läget vid Åsnens nordspets. Det kan också

förväntas att strandängarna kommer att hysa arter som gör området **botaniskt** och **zoologiskt** intressant. De grova löv-träden, främst ekarna, har stort värde för många arter bl a lavar, svampar och insekter. Genom sitt läge omedelbart söder om Huseby Bruk och närheten till Åsnen har området mycket stor betydelse för **landskapsbilden**. Läget i anslutning till Huseby Bruk och Naturum Kronoberg, som brukar sägas vara porten till Åsnenområdet, gör att området redan nu har många besökare. Fågeltorn och strövstigar gör området mycket värdefullt för allmänhetens **friluftsliv**. Historiken i området med invallningen och den gamla arkimedes-skruben för att pumpa ut vattnet från odlingsmarken är betydelsefulla **kulturhistoriska** inslag i området.

Området har stor betydelse för kännedomen om landets natur. Här återskapas biotoptyper som är på stark tillbakagång i södra Sverige. Till en del sker det på bekostnad av andra naturvärden, t ex sådana som är förknippade med igenväxningsstadier i tidigare hävdade områden. Sådana områden fanns i stora delar av reservatet före restaureringen bl a lövskogsdungen i sydöst som naturskyddsföreningen föreslagit skall lämnas till fri utveckling. Denna naturtyp råder det dock inte brist på i jämförelse med de som återskapas genom restaureringen. I direkt anslutning till sjön Åsnen kommer den restaurerade Husebymaden att utgöra ett komplement till denna mångfacetterade sjö med en förväntad förstärkning av den biologiska mångfalden som resultat. Växt- och djurlivet kommer att vara beroende av en omfattande skötsel och vård av området. Maden och dess fågelliv kommer också att vara känslig för stora förändringar i den omgivande naturmiljön men också för störningar av allmänheten. Husebymaden behöver särskilt skyddas och vårdas och skall därför förklaras som naturreservat.

Eftersom skyddet av naturreservatet Huseby eklund och de tre fridlysta ekarna utefter Grimslövsvägen tillgodoses genom detta beslut skall de gamla besluten upphävas.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning eller utföra till- eller påbyggnad av befintlig byggnad eller anläggning,
2. omföra betesmark till åker,
3. plantera skog eller bedriva skogsbruk,
4. avverka träd i strid mot fastställd skötselplan,
5. anlägga väg, parkeringsplats, led, ridstig, bro, eller spång,
6. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar,
7. anlägga brygga eller anordna uppläggningsplats för båtar,
8. anlägga luft- eller markledning. Underhåll av befintliga ledningar och ledningsgator skall ske i samråd med naturvårdsförvaltaren,
9. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
10. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets behov,
11. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv,
12. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa, eller utföra annan åtgärd som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden,
13. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
14. jaga under tid då tillträdesförbud gäller enligt föreskrift C 5 och under övrig tid bedriva jakt enligt gällande jaktlagstiftning efter annat än räv, mink, grävling, kråka och kanadagås samt inom fastigheterna Skatelöv 3:2 och Skatelövs prästgård 1:1 även älg och rådjur.

I detta sammanhang erinras om det generella förbud som gäller att använda blyhagel inom områden som omfattas av den internationella våtmarkskonventionen, s k CW-områden, således även inom detta naturreservat.

Anm: I samråd med naturvårdsförvaltaren får begränsad jakt i övrigt enligt gällande jaktlagstiftning ske på åkermark, när risk för särskilt omfattande skador på grödan föreligger.

15. samla in insekter, kräddjur, snäckor, musslor, maskar eller andra lägre djur,
16. tillföra kalk, andra mineralämnen, kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel annat än på åkermark.
Anm: Undantag skall kunna medges i första hand i fråga om kalk för pH-justering av vattnet om det behövs för att nå syftet med Husebymaden som näringsfälla.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet enligt skötselplanen, bilaga 2, och som är angivna under B nedan.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas att tåla att de åtgärder vidtas inom naturreservatet som framgår av bilagda skötselplan, bilaga 2.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning, exempelvis genom att borra, måla, mejsla, eller på annan sätt skada berghällar, block, levande eller döda träd och stubbar,
2. framföra eller parkera motordrivet fordon annat än på härför avsedd väg och parkeringsplats,
3. ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn,
4. framföra eller förtöja kanot eller annan båt, hydrokopter, svävar eller motsvarande motordriven vattenfarkost,

Anm. Kanot eller annan båt får framföras i Husebyån och, under tid då tillträdesförbud enligt föreskrift C 5 nedan inte gäller, tillfälligt förtöjas vid Husebyåns strand.

5. under tiden den 1 april t o m den 30 juni och den 15 september t o m den 31 oktober vistas inom de på

kartan (bilaga 1) markerade

områdena,

6. rida,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. klättra i boträd eller genom närgånget uppträdande störa djurlivet,
9. göra upp eld annat än på iordningställd eldplats vid rastplatsen i södra delen av reservatet,
10. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar,
11. samla in insekter, kräftdjur, snäckor, musslor, maskar eller andra lägre djur,
12. snitsla spår eller ordna orienteringskontroll,
13. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
14. tälta.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 6.

UPPLYSNINGAR

Beslut i detta ärende har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingen samt ledamöterna Sven Nilsson, Jim Sundén, Monica Widnemark, Rolf Andersson, Ingrid Årdh-Strid, Siegfried Stein, Mari-Louise Hilmersson, Anders G Högmark, Gösta Rogdahl, Carin Högstedt och Harald Bergström samt suppleanterna Bengt Wäreborn och Gun Lindell.

I den slutliga handläggningen av ärendet, i vilket avdelningsdirektör Staffan Sundlöf varit föredragande, har även deltagit länsråd Claes Sjöblom, miljövårdsdirektör Ulf Lettevall, länsantikvarie Margit Forsström, bitr länsarkitekt Gunnel Henriksson, avdelningsdirektör Anders Fransson och avdelningsdirektör Kenneth Pettersson.

Wiggo Komstedt

Staffan Sundlöf

Bilagor

- 1 Karta visande naturreservatets avgränsning
- 2 Skötselplan med karta (bil 2a)
- 3 Sakägarförteckning
- 4 Ekonomisk plan
- 5 Sändlista
- 6 Hur man överklagar

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling

